

پوهنتون سلام

پوهنځی شریعت و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

دولت جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معاونت امور علمی

قانون رسانه های همه گانی افغانستان در میزان شریعت اسلامی

رساله ماستری

محصله: رامیا " اخلاص زاده "

استاد رهنما: دکتور محمد یونس " ابراهیمی "

سال: 1398-1440 هـ ق

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

دولت جمهوری اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

قانون رسانه های همه گانی افغانستان در میزان شریعت اسلامی

رساله ماستری

محصله: رامیا " اخلاص زاده "

استاد رهنما: دوكتور محمد یونس "ابراهیمی"

سال: 1398- 1440 هـ ق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپارټمنت فقه و قانون

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترمه رامیا بنت محمد اخلاص ID: SH-MSF-97-384 محصل دور ششم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: قانون رساله های همه گانی افغانستان در میزان شریعت اسلامی به روز دوشنبه تاریخ ۱۴۰۰/۱/۱۶ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۸۵ (نمره به عدد) حشاد و پنج (نمره به حرف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم :

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	پوهاند عبدالواحد جهید	عضو هیات	
۲	استاد وزیر محمد سعیدی	عضو هیات	
۳	دکتور محمد یونس ابراهیمی	استاد رهنما و رئیس جلسه	

معاون علمی

امر بورد ماستری

خلاصه بحث

این رساله تحت عنوان (قانون رسانه های همگانی افغانستان در میزان شریعت اسلامی) که به منظور نیل به درجه ماستری نوشته شده است؛ شامل خلاصه، مقدمه، چهار فصل، خاتمه، نتایج، و یافته ها، نتیجه گیری، پیشنهادات، و لیست منابع و ماخذ میباشد.

از جاییکه مقایسه میان منابع اصیل و مراجع اولی دو قوانین الهی و قوانین وضعی بشری متضمن دستیابی به قضاوت درست و واقعی بوده و لذا عوض اسناد فرعی و درجه های پائین، اسناد معتمد علمی برای مقایسه برگزیده شده و با استفاده از روش استقرایی استنباطی به تحقیق و تتبع کتب و مراجع اصیل و معتمد شریعت اسلامی (قرآنکریم، احادیث نبوی صلی الله علیه وسلم)، آرای فقهای جید و دانشمندان شریعت اسلامی، حقوق و قانون پرداخته شده است.

رساله دارای چهار فصل است؛ فصل اول حاوی معلومات در مورد معرفی قانون رسانه ها و مشروعیت آن از دیدگاه اسلام بوده؛ که به دو مبحث تقسیم شده:

در مبحث اول به مفهوم کلمه رسانه، تعریف رسانه، مشروعیت استفاده رسانه ها، خصایص رسانه ها، اثرات مثبت و منفی رسانه ها پرداخته شده است.

در مبحث دوم به موضوعاتی از قبیل معرفی قانون رسانه همه گانی افغانستان و به ساختار، اهداف، ویژه گی ها و اصطلاحات پرداخته شده است.

فصل دوم در مورد موارد فکری و فلسفی قانون رسانه ها در روشنی فقه اسلامی که به دو مبحث تقسیم شده است:

مبحث اول آزادی فکر و بیان که شامل تعریف آزادی بیان، اهمیت* اصول، حدود و ضوابط آزادی بیان، آزادی بیان در قانون اساسی افغانستان، بازتاب آزادی بیان در قانون رسانه ها میباشد.

مبحث دوم حق فردی در قانون رسانه های همه گانی افغانستان که به موضوعات از قبیل مطالبه معلومات، حق دسترسی به اطلاعات، اطلاعات قابل دسترس به اطلاعات، ادارات ارایه کننده آن، شیوه دسترسی به اطلاعات، نظارت از آن و انتقال ملکیت پرداخته شده است.

فصل سوم رسانه ها در روشنی فقه اسلامی که شامل دو مبحث میباشد:

مبحث اول تاسیس رسانه های چاپی و برقی، حق تاسیس و جواز فعالیت میباشد.

مبحث دوم حق تهیه فلم به اتباع خارجی شامل موضوعات آتی میباشد تعریف تمثیل، اهداف، اضرار و حکم آن از دیدگاه اسلامی پرداخته شده است.

فصل چهارم امور اداری در قانون رسانه ها از منظر فقه اسلامی است که به دو مبحث تقسیم شده است:

مبحث اول اداره در لغت، عناصر اداره، مشروعیت اداره از دیدگاه اسلام پرداخته شده است.

مبحث دوم شامل تمام امور اداری قانون رسانه های همه گانی افغانستان از منظر قانون اساسی، قانون مطبوعات و شریعت اسلامی پرداخته شده است.

حاصل تحقیق در چند نکته:

1: رسانه ها یگانه مرجع حاکم بالای اذهان مردم و جامعه است، بنابراین بخاطریکه جامعه افغانستان یک جامعه سنتی و اسلامی است قانون برای آن وضع شده است که در چهار چوب شریعت اسلامی باشد، تا که هیچ یک رسانه دولتی و رسانه خصوصی از این قانون سر پیچی نکند.

2: قانون رسانه های همه گانی افغانستان مهم ترین و اساسی ترین مرجع آزادی بیان است، آزادی بیان از طریق رسانه ها بیشتر مورد توجه و مورد نشر میباشد، تقریباً همه مواد قانون رسانه های همه گانی حرف از آزادی بیان میزنند.

3: قانون رسانه های همه گانی افغانستان بطوری وضع شده است که تمامی ابعاد جامعه را مد نظر گرفته است، چی از لحاظ حقوقی باشد چی از لحاظ معنوی .

4: نشر و پخش در رسانه ها باعث تنویر افکار و زوایای تاریک جوامع بشری شده، به امنیت روانی و فزیک، اختلاف نظر، ابتکار، عمل پیشرفت، انکشاف و آموزش می انجامد.

5: رسانه ها در امنیت و سلامتی اخلاقی افراد جامعه به ویژه اطفال و نوجوانان مهم ترین جایگاه را دارا میباشد، رعایت حدود عادلانه و پیروی از قانون الهی و قانون وضعی (قانون رسانه ها) که باعث متضرر شدن شخص و یا اشخاص نشود.

فهرست مطالب

عناوین

صفحات

Error! Bookmark not defined.....	مقدمه
Error! Bookmark not defined.....	اسباب اختیار موضوع
Error! Bookmark not defined.....	اهمیت موضوع
Error! Bookmark not defined.....	اهداف تحقیق
Error! Bookmark not defined.....	هدف اصلی
Error! Bookmark not defined.....	اهداف فرعی
Error! Bookmark not defined.....	سوالات تحقیق:
Error! Bookmark not defined.....	سوال اصلی تحقیق:
Error! Bookmark not defined.....	سوالات فرعی تحقیق:
Error! Bookmark not defined.....	پیشینه تحقیق:
Error! Bookmark not defined.....	روش تحقیق
Error! Bookmark not defined.....	مشکلات تحقیق
Error! Bookmark not defined.....	خطه و پلان تحقیق:

فصل اول

معرفی قانون رسانه ها

Error! Bookmark not defined.....	مبحث اول: تعریف و مشروعیت استفاده از رسانه ها
Error! Bookmark not defined.....	مطلب اول: مفهوم کلمه رسانه
Error! Bookmark not defined.....	مطلب دوم: تعریف رسانه ها
Error! Bookmark not defined.....	مطلب سوم: مشروعیت استفاده از رسانه ها
Error! Bookmark not defined.....	مطلب چهارم: خصایص رسانه های اسلامی
Error! Bookmark not defined.....	مطلب پنجم: اثرات مثبت و منفی
Error! Bookmark not defined.....	مبحث دوم: قانون رسانه ها
Error! Bookmark not defined.....	مطلب اول: معرفی قانون رسانه های همه گانی افغانستان
Error! Bookmark not defined.....	ساختار:
Error! Bookmark not defined.....	اهداف:
Error! Bookmark not defined.....	ویژه گیها:
Error! Bookmark not defined.....	مطلب دوم: اصطلاحات

فصل دوم

مواد فکری و فلسفی قانون رسانه ها در روشنی فقه اسلامی

مبحث اول: آزادی فکر و بیان..... Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف آزادی بیان..... Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: اهمیت آزادی بیان..... Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم اصول آزادی بیان..... Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: حدود و ضوابط بیان در شریعت اسلامی..... Error! Bookmark not defined.

الف: کسب رضای الهی و خدمت به مصالح عامه مسلمانان..... Error! Bookmark not defined.

ب: ممنوعیت توهین به مقدسات..... Error! Bookmark not defined.

ج: حفظ حرمت بشری و عدم توهین به شخصیت و هویت دیگران... Error! Bookmark not defined.

مطلب پنجم: آزادی بیان در قانون اساسی افغانستان..... Error! Bookmark not defined.

مطلب ششم: بازتاب آزادی بیان در قانون رسانه ها..... Error! Bookmark not defined.

مبحث دوم: حق فردی در قانون رسانه های همه گانی افغانستان... Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: مطالبه معلومات در قانون رسانه های همه گانی افغانستان. Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: حق دسترسی به اطلاعات..... Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: اطلاعات قابل دسترسی و اشتتات آن..... Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: ادارات ارایه کننده اطلاعات..... Error! Bookmark not defined.

مطلب پنجم: شیوه های دسترسی به اطلاعات..... Error! Bookmark not defined.

مطلب ششم: نظارت از حق دسترسی به اطلاعات..... Error! Bookmark not defined.

مطلب هفتم: انتقال ملکیت رسانه ها..... Error! Bookmark not defined.

فصل سوم

رسانه ها در روشنی فقه اسلامی

مبحث اول: تاسیس رسانه ها..... Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تاسیس رسانه چاپی..... Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: تاسیس رسانه های برقی..... Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: حق تاسیس..... Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: جواز فعالیت..... Error! Bookmark not defined.

مبحث دوم: حق تهیه فلم به اتباع خارجی..... Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.....مطلب اول: تعریف تمثیل
Error! Bookmark not defined.....مطلب دوم: اهداف و فوائد تمثیل
Error! Bookmark not defined.....مطلب سوم: اضرار تمثیل
Error! Bookmark not defined.....مطلب چهارم: حکم تمثیل
Error! Bookmark not defined.....مطلب پنجم: حکم تمثیل محرمات و ضوابط آن
Error! Bookmark not defined.....مطلب ششم: ضوابط تمثیل محرمات
Error! Bookmark not defined.....مطلب هفتم: حکم تمثیل مقدسات، انبیاء، صحابه
Error! Bookmark not defined.....مطلب هشتم: حکم تمثیل مغیبات و انبیاء
Error! Bookmark not defined.....مطلب نهم: حکم تمثیل زن

فصل چهارم

امور اداری در قانون رسانه ها از نظر فقه اسلامی

Error! Bookmark not defined.....مبحث اول: اداره قانون رسانه ها
Error! Bookmark not defined.....مطلب اول: اداره در لغت
Error! Bookmark not defined.....مطلب دوم: عناصر و هدف مهم اداره و منجمنت
Error! Bookmark not defined.....الف: عناصر مهم اداره:
Error! Bookmark not defined.....مطلب سوم: مشروعیت اداره از دیدگاه اسلام:
Error! Bookmark not defined.....مبحث دوم: اداره قانون رسانه ها
Error! Bookmark not defined.....مطلب اول ماده:
Error! Bookmark not defined.....مطلب دوم: ماده 8: عدم نشر جواب:
Error! Bookmark not defined.....مطلب سوم: ماده 9: تشکیل صنفی
Error! Bookmark not defined.....مطلب چهارم: ماده 20: رعایت اصول
Error! Bookmark not defined.....مطلب پنجم: ماده 24: حق ادعا
Error! Bookmark not defined.....مطلب ششم: ماده 25: مکلفیت مدیران مسول رسانه ها برقی:
Error! Bookmark not defined.....مطلب هفتم: ماده 31: داشتن اساس نامه:
Error! .....مطلب هشتم: ماده 33: ارایه معلومات به خاطر ثبت رسانه ها و موسسات فرهنگی:
Bookmark not defined.
Error! Bookmark not defined.....مطلب نهم: ماده 40: رعایت حقوق انتقاد کننده و انتقاد شونده
Error! Bookmark not defined.....مطلب دهم: ماده 42: کمیسیون رسانه ها ی همه گانی
Error! Bookmark not defined.....مطلب یازدهم: ماده 53: وضع قوانین
Error! Bookmark not defined.....مطلب دوازدهم: مالیات قانون رسانه های همه گانی افغانستان

نتایج بحث ..... Error! Bookmark not defined.

مناقشه 10

نتیجه گیری 11

پیشنهادات 13

متن آیات قرآن کریم ..... Error! Bookmark not defined.

فهرست متن احادیث ..... Error! Bookmark not defined.

فهرست اعلام ..... Error! Bookmark not defined.

فهرست منابع و مآخذ ..... Error! Bookmark not defined.

Summary of discussion ..... Error!

Bookmark not defined.

مناقشه

امروزه رسانه‌های دیداری و نوشتاری، منابع عمده آفرینش و پویایی فرهنگ به شمار می‌روند. قدرت و توان این ابزارهای فکری به حدی است که بدون حضور آنها تکوین جامعه‌ای با فرهنگ محال است. چشم انداز مطالعاتی مردم هر جامعه خود ریشه در اطلاعاتی دارد که از رسانه‌ها دریافت می‌دارند، در این مورد می‌توان بیان داشت که سپهر رسانه‌ها می‌تواند شفاف، تاریک یا مبهم باشد. رسانه‌های دیداری و نوشتاری کارکرد امنیت‌ساز خواهند داشت و در ایجاد امنیت نقشی موثر و مفید ایفا خواهند نمود. تاکید بر نقش مثبت رسانه‌ها نباید ما را از تاثیر منفی آنها باز دارد.

آنگاه که رسانه‌ها در کارکرد منفی نقش وارونه بر عهده می‌گیرند، فضای اطلاعاتی جامعه را آلوده، مبهم و تاریک خواهند ساخت. قانون مطبوعات و قوانین مکمل آن از چند جهت یا دچار ضعف است یا در اجرا با بی‌توجهی مواجه می‌شود. اول از همه نظام اخذ مجوز سلیقه‌ای عمل می‌کند و نسبت به تصمیماتش در برابر مراجع رسیدگی‌کننده پاسخگو نیست. هیات ناظر را هم نمی‌توان در مسائل سیاسی بی‌طرف ارزیابی کرد... با وجود واقعیات فوق، یک نکته مهم است و اینکه عوامل و پیشرفت‌های تکنولوژیک توانسته‌اند این مدارهای بسته را بشکنند. اینترنت، ماهواره، شبکه‌های تلفنی نظیر لاین، اینستاگرام و ... از این جمله هستند، ولی فراموش نکنیم که جامعه آزاد جامعه‌ای است که رسانه‌های رسمی آن آزادی عمل لازم را برای بیان آرا و عقاید و نظارت بر امور داشته باشند، زیرا انجام این وظیفه از سوی رسانه‌های غیررسمی عوارض ناخوشایندی دارد که ممکن است در مقطعی بدتر از وضعیت فقدان آزادی مطبوعات عمل کند.

طبق قواعد فقه مقدس اسلام و بر اساس قواعد مسئولیت مدنی هیچ ضرری نباید جبران نشده باقی بماند و هر کسی به دیگری ضرری وارد می‌آورد باید آن را جبران کند، در این میان مسئولیت مدنی رسانه‌های همگانی چهره خاصی دارد و دارای آثار ویژه خود است و با توجه به نقش رسانه‌های همگانی در جوامع کنونی تحمیل مسئولیت بر آنها باید متناسب با نقش بی‌بدیل آنها باشد.

همچنان در تحقیق‌های که قبلاً در رابطه به رسانه‌ها و حقوق رسانه‌ها صورت گرفته بود در رابطه مختص رسانه‌ها بوده و تاثیرات اندکی بالای جامعه داشته قرار ذیل است:

1. نبیل، محمدداود (۱۳۹۵). بررسی نقش رسانه‌ها در شکل‌گیری نظام نوین سیاسی. کابل: انتشارات سعید.
2. مژگان مصطفوی، سیده (۱۳۹۴). نقش وسایل ارتباط جمعی در توسعه افغانستان. کابل: انتشارات عازم.
3. طیبی، محمد آصف، وضعیت رسانه‌های امروز افغانستان، 1392، چاپ، ۱، 56 ص

اما این تحقیق در رابطه به قانون رسانه‌های همه‌گانی افغانستان در میزان شریعت سلام می‌باشد که از تمام جوانب بررسی گردیده و پاسخ به تمام سوالات داده شده و امید که توانسته باشم با تکمیل نمودن این ساله خدمت برای دانشمندان و دانش آموزان نمایم.

نتیجه گیری

آنچه که در این تحقیق تحت قانون رسانه های همه گانی افغانستان در میزان شرعیت اسلامی به این نتیجه می رسیم که رسانه توانسته اند به تناسب رشد آنان در یک دهه اخیر سهم عمده در مشارکت سیاسی مردم داشته باشد که این نقش رسانه بیشتر از هر زمانی در جریان انتخابات تبارز داده می شد در ارزشیابی رسانه های همه گانی به عنوان عامل جامعه پذیری سیاسی چهار نکته مرتبط بایک دیگر وجود دارد، نخست، بیشتر اوقات این وسایل خط مش ها و رهنمودهای سیاسی را منتقل می کنند که منشا آنها در جای دیگری قرار دارد. دوم، اطلاعات توسط رسانه های همه گانی از طریق دومرحله ای ارسال می شود. سوم، گرایش این وسایل بیشتر در جهت تقویت جهت گیری های موجود سیاسی است تا جهت گیری های تازه، چهارم پیام های رسانه های همگانی در متن زمینه اجتماعی دریافت و تفسیر می شود، زمینه ای که از پیش مشروط و مشخص شده است.

بسیاری از پیام های مرتبط با سیاست که از طریق رادیو، تلویزیون، روزنامه ها و سایر رسانه های همه گانی پخش و منتقل میشوند ریشه در خارج از این رسانه ها دارند، اظهارات مقام های حکومتی و رهبران سیاسی، اطلاعات سیاسی که گروه های ثانوی برای اعضای خود ارسال می کنند، رویدادهای سیاسی جهان که جمع آوری و برای جمعیت های وسیعی ارسال می شوند از این جمله اند. این چهار ویژگی عوامل مربوط به تاثیر جامعه پذیری وسایل ارتباط جمعی را به طور مختصر شرح می دهند. وسایل ارتباطی در ارسال پیام های سیاسی از اهمیت ویژه ای برخوردارند و این وسایل ارزشهای اساسی مورد توافق یک اجتماع را به نحو مستقیم یا غیر مستقیم منتقل می کنند درس هایی که از خانواده، مدرسه، همسالان و هم کلاسان ویا سایر عوامل یاد می گیریم توسط وسایل ارتباطی متبلور و تقویت می شوند رسانه در موسع ترین تعبیر به معنی هر آنچه وسیله ارتباطی و انتقال اطلاعات است، گفته می شود. رسانه ها دارای انواع چاپی، صوتی و تصویری می باشد. هر کدام از این انواع دارای ظرفیت ها و کارهای ویژه های منحصر به فرد خود بوده و پیام های خاصی را به مخاطب منتقل می نماید. امروزه حجم کلی و شمار عمومی رسانه ها در یک کشور نامحدود است چه رسد به این که نگاهی کلی به تمام رسانه های جهان انداخته شود. تنها می توان گفت به هر میزان کشورها از کمیت و کیفیت رسانه ای بیشتری برخوردار باشد، به همان میزان در تصمیم گیری های جهانی و تامین منافع مردمی و ملی خود موفق تر خواهد بود از نظر تاریخی می توان بستر درازی برای رسانه ها ترسیم کرد. نخستین تمدن های جهانی و انسانی از رسانه های ابتدایی و محدود به شکل انحصاری بهره برده اند. به هر میزان، این تمدن های چندگانه از رشد و توانایی فزونیتری برخوردار شده اند، به همان میزان بر محدودگی کمی و کیفی رسانه های آن تغییر وارد آمده است. امروزه اما، رسانه ها از نظر کیفیت و کمیت با هیچ دوره ی دیگر قابل قیاس نیست. پیشرفت

های تکنولوژیکی و ابداعات و اختراعات علمی قدرت و سرعت رسانه ها را نا محدود کرده اند. به گونه ای که می توان مدعی شد، در عصر جهانی شدن، فاصله ها و زمان به نازل ترین میزان ممکن و حتی به صفر رسیده اند. همین است که درگفتمان جهانی شدن، پیوندی عمیقی میان از بین رفتن فاصله های زمانی و مکانی و پدیده ی جهانی شدن و جود دارد. همان طوریکه در بحث این پایان نامه نیز ذکر نمودیم اکثر دانشمندان متعقد اند، رسانه ها در جوامع مردم سالار ، رکن چهارم نظام های سیاسی را تشکیل میدهند و در ترقی و تعالی جامعه نقش بی نهایت جدی و مهم را دارا می باشد. از آنجایی که رسانه ها نقش مهمی در سازماندهی جامعه دارند، باید فعالیت های آنها طوری تنظیم گردد که همانند یک تن به صورت هماهنگ ، خدمات خود را به جامعه که منشاء و موجد آن است ، عرضه دارند از طرفی هم رسانه ها بنابر اهمیتی که دارند، باید رسالت خود را در قبال جامعه به خوبی ادا نمایند، یعنی با درک و با در نظر داشت اصول کاری، یعنی بی طرفی ، توازن، عینیت و انصاف در عرضه اطلاعات و سازماندهی جمعی نقش خود را ایفا نمایند، از اصولی ترین وظایف رسانه ها راستی ، و درستی و امانت داری در انتقال اطلاعات ، اخبار و مطالب می باشد.

همچنان از این موضوع رساله در وقت تحقیق چنین نتایج را نیز بدست آوردم که قرار ذیل است:

1: میتوان گفت که ماده های قانون رسانه های همه گانی افغانستان همه آن مطابق مقتضای حال برای رسانه ها است.

2: موارد رسانه تا حد در آن میتوان گفت که مطابق شریعت اسلامی و قانون اساسی میباشد.

3: آزادی بیان را که در آن ذکر کرده اند مطابق ضوابط شرعی میباشد.

4: رعایت اصول برای برنامه های که وضع کرده اند مطابق قانون اساسی میباشد

5: در قانون رسانه های بعضی از ماده ها هستند که مطابق شریعت و قانون نیست، مثلا در اهداف آن از لفظ کثرت گرا ذکر کردن همه رسانه آنها دلیل گرفته به همان روند پیش برنامه های خود را ترتیب میکردند.

و دیگر در بخش تاسیسات رسانه برای دیپلومات ها خارجی سهم مساویانه داده اند.

پیشنهادات

منحیث محقق این رساله پیشنهاداتم برای وزارت اطلاعات فرهنگ و وزارت عدلیه این است که:

1: قانون رسانه های باید در آن یک بار دیگر تجدید نظر شود و ماده های من در رساله نقد کرده آنرا تجدید نظر کنند، ماده دهم بند دوم و ماده بیست و پنجم

2. با توجه براین به نهاد های دولتی پیشنهاد می گردد تا معلومات لازم را جهت افزایش مشارکت سیاسی شهروندان در اختیار رسانه ها بگذارند، چون دولت مکلف است تا معلوماتی را که اتباع افغانستان می خواهند، در دسترس مردم بگذارند، مگر اینکه معلومات مطالبه شده رازمحرمانه بوده، افشای آن امنیت ملی و تمامیت ارضی کشور را به خطر مواجه سازد و یا به حقوق دیگران صدمه وارد نماید، پخش معلومات برای ایجاد شفافیت، حسابدگی و مردم سالاری در نظام شرط حتمی است همان طوری که گفته آمدیم رسانه ها به عنوان دیده بان ناظر بر احوال دولت اند تا شهروندان را از اوضاع و احوال مطلع ساخته و دولت را در برابر شهروندان حسابده بیار آورد؛ همچنان رسانه های به عنوان رکن چهارم در نظام های دموکراسی می توانند زمینه مشارکت هرچه بیشتر شهروندان را در زمینه های مختلف سیاسی بوجود آورد.

3. رسانه های اطلاعاتی و خبری واسطه اصلی میان سیاست گذاران و توده مردم اند. رسانه ها توده ها را بسیج می کنند تا اندیشه های جدید و تکنیک های مدرن را بپذیرند، وظیفه دشوار رسانه های گروهی این است که ساختار سیاسی با ثبات و پایداری را بنا کنند که در آن ساختار، محیط اجتماعی همگون و شایسته ای پدیدآید و آن نیز به گسترش توسعه ملی سرعت دهد همزمان با این نیز برای اربابان رسانه های پیشنهاد می گردد تا با برگذاری کنفرانس، مناظره ها و انجام مصاحبه گام های اساسی را در ایجاد مشارکت سیاسی شهروندان در زمینه های مختلف و بزرگ سیاسی بردارند.

4: برنامه های رسانه های برقی و چاپی باید تحت نظر جدی وزارت اطلاعات فرهنگ باشد، چون رسانه ها اگر قوی ترین مرجع اطلاعات رسانی، پس بدانیم خطرناک ترین هم است برای افساد یک جامعه.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

research.salam.edu.af